

Dovilė Augaitė,
Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos 4f klasės mokinė

**Moterys Mariaus Katiliškio romane
„Miškais ateina ruduo“**
Rašinys

Marius Katiliškis yra rašytojas išeivis. Traukiantis iš Lietuvos vokiečiams, jis kartu su jais išvyko iš gimtinės ir apsigyveno Amerikoje. Tačiau gražiausi metai – vaikystė ir jaunystė – prabėgo Lietuvoje. Rašytojas gimė Gruzdžiuose, Šiaulių rajone, o vėliau kartu su tėvais persikėlė gyventi netoli Žagarės, į Katiliškių kaimą. Ši vieta jam buvo labai svarbi ir brangi, nes slapyvardžiu pasirinko kaimo pavadinimą. Baigęs progimnaziją, Marius Katiliškis (tuomet dar Albinas Vaitkus) pradėjo dirbti Pasvalio bibliotekoje. Čia jis užėmė vedėjo pareigas. Šiame mieste jis susipažino su mokytoja Elze Avižonyte, būsimąja žmona (pirmąja). Marius Katiliškis nebaigė aukštųjų mokslų, protingas ir talentingas buvo iš prigimties. Tai labiausiai įrodo jo kūriniai. Jis parašė daug novelių, sukūrė ir romanus „Užuovėja“, „Išėjusiems negrįžti“ ir „Miškais ateina ruduo“. Labiausiai mane suintrigavo pastarasis – „Miškais ateina ruduo“.

Šiame romane yra keturi veikėjai. Tilius – jaunas, neapsisprendęs, tikro gyvenimo dar nematęs vaikiną. Doveika – pagyvenęs, stambus ūkininkas, turintis jauną žmoną, bet nesugebantis (ar nenorintis) įsigilinti į kito žmogaus jausmus. Ir dvi moterys, kurios yra ir panašios, ir kartu labai skirtingos: panašios tuo, kad abi yra įsimylėjusios tą patį vaikiną Tilių (Telesforą Gelažių), bet myli jos skirtingai.

O kaip reikia mylėti? Kas gi ta tikroji meilė? Vieni pasakytų, kad mylėti – tai būti su brangiu žmogumi kiekvieną minutę, neleisti jam ištrūkti iš tavo dėmesio, stebėti ir lydėti jį visur ir visada. Kiti saktų, kad meilė nepavydi, ji nemato blogio, išvelgia tik gėrį, moko pasitikėti ir visada atleidžia, o svarbiausia – suteikia laisvę. Tai kaipgi myli Mariaus Katiliškio romano moterys?

Agnė – jauna, graži mergina. Ją ir Tilių sieja ne aistra, o dvasinė meilė – kilnus jausmas. Jie kartu svajoja, džiaugiasi, dalinasi mintimis, trokšta palikti kaimą ir išvysti platesnį, daugiau žadantį pasaulį. Jų ryšys, atrodo, idealus, bet trunka neilgai: tarp šių jaunų žmonių įsiterpia Monika – vyresnė, aistringa, ištekėjusi moteris, ūkininko Doveikos žmona. Ištekėjo ji ne iš meilės, o dėl išskaičiavimo – kad būtų patogiau gyventi. Tai rodo šios moters savanaudiškumą. Ji ir suvilioja jauną, gražų vaikina Tilių. Bet ar ji myli Tilių? Ar vėlgi elgiasi savanaudiškai, norėdama tik pajavairinti nuobodų gyvenimą su nemylimu ir daug vyresniu vyru?

Agnės meilė nesavanaudiška. Kai supranta, kad Tilius su Monika užmezgė meilės romaną, pasitraukia iš vaikino gyvenimo. Mergina vadovaujasi aukštos moralės principais. Ji nekerštauja, negrasina, neardo jų santykių, o išvyksta gyventi į miestą kurti naujo gyvenimo. Tai rodo gražų Agnės vidinį pasaulį. Ji tyliai aukojasi, palaidodama savo jausmus. Vis dėlto apie Tiliaus ir Monikos romaną papasakoja Doveikai. Gal gailėdamasi šio vyro, kad ir jam netektų taip kentėti kaip jai? O gal norėdama sustabdyti Tilių?

Monikos meilė išties egoistiška. Ji galvoja tik apie savo gerovę. Juk turėtų suprasti, kad, suviliojusi vaikina, skaudina du žmones – ir Agnę, ir savo vyrą, bet jai, ko gero, tai net nerūpi. Ji tik nori būti laiminga. Nori būti geidžiama. Monika ir Tilių įtraukia į didžiulį pavojų. Be abejo, tokį jos elgesį lemia jausmai, meilės troškimas, kuriam nepaklusti yra sunku, todėl kaltinti moters gal ir negalima.

Kas galėtų pasakyti, kurios moters – Agnės ar Monikos – meilė yra tikresnė? Galbūt tai dvi skirtingos tos pačios meilės pusės? Kiekvienas myli savaip. Niekas negali išmokyti mylėti. Nebent pats gyvenimas, patirtis.